

I. A rágalmazás és a becsületsértés jogi tárgya egyaránt a becsület. A két bűncselekmény elkövetési magatartásai azonban különbözőek. A rágalmazás tényállítással vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés használatával, a becsületsértés pedig a becsület csorbítására alkalmas kifejezés használatával vagy egyéb ilyen cselekménnyel valósítható meg.

A rágalmozó tényállítása eseményt, történetet tartalmaz, és ezért az objektív valóság hitelének látszatát kelti. A becsületsértés elkövetési magatartása viszont értékítéletet fejez ki. A rágalmazás tényállítása arra alkalmas, hogy annak alapján a tudomást szerző maga alkosson értékítéletet, míg a becsületsértő a saját értékítéletét adja tovább (Btk. 226. §, 227. §).

II. Valakit fasisztának vagy kommunistának nevezni – konkrét, az érintettre vonatkoztatható események, cselekmények említése nélkül – nem tényállítás, hanem olyan értékítélet, amely sem a rágalmazás, sem pedig a becsületsértés szempontjából nem tényállásszerű, ezért bűncselekményt nem valósít meg.

Az Alaptörvényben (Nemzeti Hitvallás, U cikk) deklaráltakra, valamint a Btk. 333. §-ban kodifikált törvényi tényállásra figyelemmel a faszizmus és a kommunizmus, mint diktatórikus hatalomgyakorlási formák, illetve eszmerendszerek között a büntető jogalkalmazás során különbséget tenni nem indokolt (Alaptörvény; Btk. 226., 227., 333. §).

- [1] A bíróság ítéletében a terheltet becsületsértés vétségében [2012. évi C. tv. – a továbbiakban: Btk. – 227. § (1) bek. a) pont] mondta ki bűnösnek, és ezért megrovásban részesítette. Ugyanakkor a terheltet az ellene 2 rendbeli rágalmazás vétsége miatt emelt vád alól felmentette.
- [2] Az elsőfokú ítélet felmentő rendelkezése első fokon jogerőre emelkedett.
- [3] A védő fellebbezése alapján eljáró bíróság ítéletével a terhelt cselekményét az 1978. évi IV. tv. – a továbbiakban: korábbi Btk. – 180. § (1) bekezdés a) pont I. tétele szerint minősítette, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [4] A bíróság jogerős ítéletében megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2002 óta él F.-n, azonban különböző hatósági és szakigazgatási ügyek miatt a helyi önkormányzattal, valamint K. A. polgármesterrel és H. E. jegyzővel haragos viszonyban állt. A terhelt a községben 2011. április 27-én végzett fakivágásokkal nem értett egyet, emiatt az önkormányzat és vezető tisztségviselőinek tevékenységét éles kritikával illette.
- [5] Amikor a településen az említett napon az igazgatási döntésnek megfelelően megkezdtek a fák kivágását, a terhelt megjelent a helyszínen és tiltakozott az ellen, majd – a jelen lévő két másik személy előtt – a neki a hatósági iratokat bemutató és őt jogkövető magatartásra

felszólító K. A. polgármesterre azt a kifejezést használta, hogy „maga egy fasiszta”, később pedig K. A. polgármesterre és H. E. körjegyzőre a „rohadt kommunisták” kifejezést tette.

- [6] K. A. 2011. május 26-án joghatályos magánindítványt terjesztett elő. A helyi önkormányzati testület tagja a korábbi Btk. 137. § 1/g) pontja alapján hivatalos személy, az ügyész a vád képviselőjét a Be. 52. § (4) bekezdése alapján átvette.
- [7] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt – védője útján – a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapítva terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melyben a jogerős ítélet megváltoztatását és a terhelt felmentését kérte.
- [8] Indokai szerint a terhelt „fasisztázó kifejezése” nem sértette a polgármester emberi méltóságát. Mind az Emberi Jogok Európai Bírósága, mind az Alkotmánybíróság rendszeresen kifejti határozataiban, hogy a politikai töltetű szólást a korlátozásokkal szemben kitüntetett védelemben kell részesíteni. A polgármesternek különösen ki kell tennie magát a választópolgárok kritikájának, ami a rendkívül éles, támadó jellegű kritikát is magában foglalja. Ekként nem lehet helytálló az ítélet azon megállapítása, miszerint a polgármesterre semmilyen személyét érintő, kirekesztő, becsületsorbító kijelentéssel nem élhet a terhelt. A szólásszabadság intézményesült korlátozását mind a jogalkotónak, mind a jogalkalmazónak megszorítóan kell értelmeznie, ami irányadó a méltóságvédelem során is. Az idevágó döntések azt támasztják alá, hogy a szólásszabadság határát kizárólag az emberi mivolt legbensőbb lényegét érintő közlések képezhetik.
- [9] A terhelt álláspontja szerint állami tisztségviselőket és más politikusokat érintő bírálatok közül csak azok sorolhatók e körbe, amelyek teljesen elszakadnak a bírált személy közfunkciójától, politikusi minőségétől, és direkt módon magát az embert, az emberi státuszt érintik, azaz a közügyek megvitatásával összefüggésben meg lehet fogalmazni olyan bírálatot is, ami már nem tartozik a vélemények szólásszabadság által védett tartományába, és a politikust szükségképpen emberi, nem pedig közhatalom-gyakorló minőségében éri. Ezt támasztja alá, hogy a magyar jogrendben 1994 óta alkotmányos követelmény, miszerint a közszereplőknek címzett, értékítéletet tükröző véleménynyilvánítás abszolút védelmet élvez a büntetőjogi igényekkel szemben.
- [10] Ezért az indítvány szerint csak akkor lett volna a terhelt bűnössége törvényesen megállapítható, ha az annak alapját képező véleménynyilvánítás, a „maga egy fasiszta” kifejezés nem a polgármester közfunkciójára tekintettel történt volna. A vélemény azonban a polgármester közhatalom-gyakorlása körébe eső intézkedéseire, viselkedésére adott, magát a közhatalom-gyakorlást, annak milyenségét minősítő válaszreakció volt.

- [11] A bíróság ezzel ellentétes álláspontját arra alapította, hogy a „fasiszta” kifejezés nem hozható összefüggésbe a közügyekkel, a fakivágás jogosságával; e következtetését azonban ésszerű indokkal nem támasztotta alá, így az önkényes, és a tartalomsemlegesség elvét is sérti. Ugyancsak sérti ezt – a terhelt álláspontja szerint – az is, hogy a bíróság viszont a „rohadt kommunisták” kijelentést nem tartotta becsületsorbítónak.
- [12] Valójában a terhelt véleménye összefüggésben állt a polgármester közhatalom-gyakorló tevékenységével, sőt még a fakivágással is, mert a „fasiszta jelző” az önkényes, a polgárokat elnyomó hatalomgyakorlásra enged asszociálni.
- [13] Az indítvány külön is sérelmezte, hogy a jogerős ítélet olyan megállapítást is tartalmaz, amiből kitűnően a bíróság kifejezetten a polgármester e megbízatására, közfunkciójára, az ahhoz tapadó esküjéből kiindulva tartja indokoltnak szankcionálni a becsmérlő kritikát, és a kritika megfogalmazójának rosszhiszeműségét állapította meg. Ezzel szemben a közléssel érintett személy közfunkciójából kiindulva az Emberi Jogok Európai Bírósága és az Alkotmánybíróság határozatai alapján – ahogy azt korábban bemutatta – éppen a szólásszabadság tágabb határait kell következtetni, a kijelentés jó- vagy rosszhiszeműsége pedig közömbös, az ezzel ellentétes álláspont ugyancsak a tartalomsemlegesség elvét sérti.
- [14] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta, és a megtámadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.
- [15] Indokai szerint a „maga egy fasiszta” kijelentés a becsület csorbítására objektíve alkalmas kifejezést foglal magában, aminek használatával a terhelt meghaladta a véleménynyilvánítás Alaptörvényben meghatározott alkotmányos jogának gyakorlását, és túllépte azt a mértéket is, amelynek elviselése a politikus közszereplőtől e minőségére tekintettel elvárható. Az is kitűnik az irányadó tényállásból, hogy a terhelt az emberi méltóságot súlyosan sértő kifejezést a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével összefüggésben használta.
- [16] Ekként – az ügyési álláspont szerint – a jogerős ítéletben a terhelt bűnösségének megállapítására becsületsértés vétségében a büntető anyagi jog szabályaival összhangban került sor.
- [17] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (2) bekezdése alapján nyilvános ülésen bírálta el.
- [18] A nyilvános ülésen a terhelt védője a felülvizsgálati indítványt fenntartotta. Kiemelte, hogy az indítvány vezérfonala a 13/2014. (IV. 18.) számú AB határozaton alapszik, amely szerint az emberi méltóságból fakadó becsületvédelem – az e határozatban kimunkált mérce szerint

– a szabad véleménynyilvánítás jogának a korlátját jelenti. Ennek a határnak a megvonása azonban egy-egy konkrét ügyben a jogalkalmazó bíróság feladata, aminek során a jelen ügyben eljáró bíróságok téves következtetésre jutottak. A „maga egy fasiszta” kifejezés értékítéletet fogalmaz meg; az eljáró bíróság nem adta indokát, hogy miben különbözik ettől a „rohadt kommunista” kifejezés. A terhelti véleménynyilvánítás pedig egy közhatalmat gyakorló polgármester intézkedése közben, azzal összefüggésben történt; a fasiszta kifejezésnek van egy politikai-ideológiai tartalma, ami egyértelműen az intézkedés milyenségére vonatkozott.

- [19] A Legfőbb Ügyészség képviselője ugyancsak fenntartotta az átiratukban foglaltakat. Álláspontja szerint az irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságok a büntető anyagi jogszabályokkal összhangban, törvényesen állapították meg a terhelt bűnösségét. Utalt rá, hogy a kialakult bírói gyakorlat szerint a gyalázkodó és az emberi méltóságot sértő nyilatkozatok még akkor is alkalmasak bűncselekmény megvalósítására, ha formálisan kritikai megjegyzésként hangoznak el; azt pedig, hogy mi minősül becsület csorbítására alkalmas kifejezésnek, a sértett szubjektumától függetlenül, az általános közfelfogás alapján kell meghatározni.
- [20] Az ügyészi álláspont szerint a „maga egy fasiszta” kifejezés nem csak az intézkedésre utalt, hanem az intézkedő személyére vonatkozott, ami túlmegy azon a határon, amit a közhatalmat gyakorló személyeknek kritikaként el kell viselni. A sértett polgármesterként tett intézkedése a terhelt rosszallását váltotta ki, azonban a „maga egy fasiszta” nem egy közügyek körében eljáró hatóságra vonatkozik, hanem lényegesen túlmutat a demokratikus alapelvek között rögzült véleménynyilvánítás szabadságán. Az ügyész a védő felszólalása kapcsán megjegyezte, hogy az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüknek is mindenben eleget tettek.
- [21] A védő viszonzálásában arra mutatott rá, hogy helyi szinten a közhatalmat a polgármester gyakorolja, és ekként összeolvad a közhatalom és a személy. Ha ezen funkciókat szét kellene választani, az – a védő álláspontja szerint – a véleménynyilvánítás szabadságának indokolatlan megszorítását jelentené. Fenntartotta, hogy a „fasiszta” jelző nem a polgármester legbensőbb énjéhez kapcsolódik.
- [22] Az ügyész viszonzálása szerint azonban a szövegkörnyezet egyértelmű következtetést enged arra nézve, miszerint a sértett személyét érintette a kifejezés.
- [23] A felülvizsgálati indítvány a következők szerint alapos.
- [24] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami jogerős ítélettel szembeni jogi kifogás

lehetőségét biztosítja. E jogorvoslati mód kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés a)-g) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető. A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján – egyebek mellett – valóban felülvizsgálati ok, ha a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog megsértése miatt került sor. Az indítvány tehát tartalmában törvényes felülvizsgálati okra hivatkozik, amikor a cselekmény jogellenességének hiányát, s ilyen módon a korábbi Btk. 10. § (2) bekezdése szerinti társadalomra veszélyesség, mint az említett törvényhely (1) bekezdésében meghatározott bűncselekmény-fogalom egyik szükséges elemének a hiányát állította, arra alapítva, hogy a terhelt a bűncselekményként terhére rótt magatartásával az Alaptörvényben biztosított szabad véleménynyilvánítási jogát – alkotmányos keretek között – gyakorolta.

- [25] A büntetőjogi felelősség alapkérdése a tényállásszerűség. Ezért a Kúria a terhelt terhére rótt cselekmény kapcsán elsőként ezt vizsgálta meg. A becsületbevágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás
- [26] – egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (korábbi Btk. 180. §, illetve Btk. 227. §);
- [27] – másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmazás (korábbi Btk. 179. §, illetve Btk. 226. §).
- [28] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény – az alapesetét tekintve – formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon – a jogi tárgyon kívül – egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit. Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény a bíróra bízta valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. Tehát a törvény valójában nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el; ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást.
- [29] Jelen ügyben ez a következők vizsgálatát, megítélését igényli, illetve jelenti. A községi – közigazgatási döntésen alapuló – fakivágás közepette, egy magános (a terhelt) a fakivágást intéző hivatalos személyre (a sértettre) azt a kijelentést tette, hogy „maga egy fasiszta”. Az

ügyesség és az eljáró bíróság szerint ez bűncselekmény, a terhelt és védője szerint viszont nem.

- [30] A hétköznapi felfogás nem húz éles határt a rágalmazás és becsületsértés közé, mindkettő becsületbevigó ügy. Kétségtelen azonban, hogy jogilag régóta megtörtént a rágalmazás és becsületsértés különválasztása. Ennek indoka pedig épp az elkövetési magatartás mibenlétében gyökerezik:
- [31] – a rágalmazás és becsületsértés között rendszerint nagy súlykülönbség áll fenn,
- [32] – a rágalmozó eseményt, történést formál; az eseménynek, a történetnek pedig a hallgató (a közönség) szemében mindig nagyobb a hitele, mint a már jellegében is szubjektív értékítéletnek vagy egyéb nyilatkozatnak,
- [33] – a rágalmozó tényállítás az objektív valóság hitelével jelentkezik, mutatkozik meg a hallgató számára; ezzel szemben a – csupán – becsületsértő kijelentéseknek rendszerint nincs konkrét tartalma.
- [34] Ehhez képest alapvető különbség van aközött, hogy az elkövető a tényállításával a hallgató jövőbeni értékítéletére apellál, avagy aközött, hogy eleve értékítéletet mond. Előbbi a hallgatót meg akarja győzni saját igazáról, utóbbi viszont már készen szállítja a saját álláspontját, értékítéletét. A rágalmozó tényállítás alapján a hallgató tud értékítéletet alkotni a sértettéről, azon egyszerű oknál fogva, mivel a tények meggyőző ereje nagyobb. Ezért hisznek az emberek a tényeknek (tényállitásnak) inkább, mint az értékítéletnek.
- [35] A tényállásszerűség követelménye alapján tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az elkövető magatartása (amiről szó van) tényállítás, híresztelés, avagy kifejezés használata.
- [36] Az emberi gondolkodás ítéletek alakjában (ítéletalkotás által) történik. Az ítélet valamiről, annak a valaminek az állítását vagy tagadását jelenti. Tényítélet az, amikor magára a valóságbeli tényre, körülményre vonatkozóan történik leíró jellegű megállapítás; a jog nyelvén ez a tényállítás.
- [37] A tényállításhoz azonban újabb ítélet is kapcsolódhat, aminek viszont már értékelő funkciója van. Ez az értékítélet, ami a valósághoz (a valóságot leíró megállapításhoz) fűzött következtetés.
- [38] Jogilag a tényállítás és értékítélet közötti határvonal abban áll, miszerint tényállításról van szó, ha az adott nyilatkozat alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történet szolgál. Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata annyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott

események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapja. Minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van. Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása.

- [39] Ez – értelemszerűen – egyben azt is jelenti, hogy a tényállítási tartalom elveszti a konkrétságra való visszavezethetőségét. Másfelől az egyre absztraktabbá válás pedig sűrítést, tipizálást, a lényeg megragadását jelenti; amiért is az emberek egymás között inkább használják azt a tényállítások helyettesítésére. Ez viszont már nem tényállítás, hanem értékítélet.
- [40] Mindezekre tekintettel jelen ügyben a „maga egy fasiszta” megnyilatkozás azt jelenti, hogy amit a sértett csinál, az – a terhelt megítélése szerint – olyan, mintha fasiszta tenné. A „maga egy fasiszta” megnyilatkozás nem azt jelenti, azáltal a terhelt nem azt mondta, hogy a sértett fasiszta bűnt követ, vagy követett el, amint a tényállás szerinti „rohadt kommunisták” kifejezés (amit egyébként a bíróság jogerős ítéletében büntetőjogilag nem rótt a terhelt terhére) sem azt jelenti, hogy a terhelt szerint a sértettek valamely kommunista bűn elkövetői.
- [41] Kétségtelen odafigyelést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás, aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkoztathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet. Utóbbi pedig büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás.
- [42] Ebben a kérdésben nem a nyelvtan dönt; nem annak van jelentősége, hogy a mondat állítmánya cselekvést kifejező ige-e vagy sem, illetve jelző-e vagy sem. A tényállítás kifejezhető
- [43] – a sértett valamely cselekményének megjelölésével (vö. „sikkasztott”),
- [44] – a sértett cselekvési körén kívül eső körülmény megjelölésével (vö. „kiderült, hogy a kezelésére bízott pénzből hiányzik”),
- [45] – a sértett személyére vagy cselekményére utaló fő- vagy melléknévvel (vö. tolvaj, megvesztegethető),
- [46] – a sértett jövőbeni magatartása jelzésével (vö. „nem utasítaná vissza a neki felajánlott vagyoni előnyt”),
- [47] – történhet az állítás jellegzetes gesztussal (ami az elvételi mozdulatot utánzó gesztus)
- [48] [Dr. Angyal Pál: A becsület védelméről szóló 1914:XLI. T.-cikk; Budapest, Athenaeum,

1927., 22. oldal; s ue. változata Dr. Kálmán György: A becsület védelme az anyagi büntetőjogban; Budapest Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1961., 100. oldal].

- [49] Ekként, ha valakiről azt mondják, hogy valamit ellopott, akkor az rágalmozó tényállítás, ha viszont azt, hogy tolvaj, vagy hajlama van a lopásra, akkor az becsületsértő lehet.
- [50] Ha pedig önmagában (csupán) azt mondják róla, hogy bűnös, vagy rossz ember, akkor az kizárólag értékítélet, amiben oly mértékig absztrahált, ekként feloldódott a konkrétság, hogy nincs mód azt konkrét bűnre, elkövetésre visszavezetni, vagy ekként érteni. Ebből a visszavezethetőség ugyanis olyan spekuláció lenne, ami a verbális bűncselekmények esetében a tényből tényre való következtetést tenné lehetővé, holott ezen cselekmény az adott szó kimondásával, elhangzásával egyben rögzült, lezárt tartalmúvá válik.
- [51] Jelen ügyben tehát a fasiszta – és egyébként a kommunista – szó is valójában ezt jelenti; (pusztán) értékítéletet.
- [52] Nyilvánvalóan lényeges, hogy miként kell értelmezni valamely inkriminált nyilatkozatot. A Kúria hangsúlyozottan a tényállásszerűségből kiindulást tekinti alapvető szempontnak, mivel a bíróság számára a törvény jelenti a kiindulópontot, és egyben a kötelezést is. A bírói jogalkalmazásra vonatkozó külső – így az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi bíróság általi – elvárásra odafigyelés pedig valójában azt jelenti, hogy a becsületsorbításra alkalmasság kapcsán vizsgálni kell, hogy milyen körülmények között történt a felrótt (sérrelmezett) magatartás (így kerülhet szóba a közügyek intézése). Mindez azonban nem közömbösíti a jogalkalmazás eredendő támpontjának, a tényállásszerűségnek a vizsgálatát [vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat].
- [53] Az adott kérdés – kifejezés – vonatkozásában az EJEB gyakorlata szerinti esetek a következők:
- [54] Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Bíróság) a Feldek kontra Szlovákia ügyben 2001. július 12-én hozott ítéletében (29032/95. számú kérelem) megállapította, hogy Szlovákia megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Egyezmény) 10. cikkében rögzített véleménynyilvánítás szabadságát akkor, amikor a szlovák Legfelsőbb Bíróság egy újságíró a szlovák kulturális és oktatásügyi minisztert élesen kritizáló írása miatt elmarasztalt. Az újságíró 1995-ben több újságban megjelent cikkében a miniszter „fasiszta múltjára” hivatkozott. A Bíróság meggyőződött arról, hogy a szlovák kultuszminiszter esetében a „fasiszta múlt” mint értékítélet olyan információk alapján került kinyilatkoztatásra, melyek a nagy nyilvánosság számára már ismertek voltak. A Bíróság elutasította a „fasiszta múlt” kifejezés korlátozó jellegű meghatározását. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a

szlovák Legfelsőbb Bíróság nem tudott meggyőző módon olyan kényszerítő társadalmi igényt meghatározni, amely alátámasztaná azt, hogy egy közéleti szereplő személyiségi jogainak védelme megelőzze a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát.

- [55] A Bíróság a Scharsach és News Verlagsgesellschaft mbH kontra Ausztria ügyben 2003. november 13-án hozott ítéletében (39394/98. számú kérelem) kifejtette, hogy a közérdeklődésére számot tartó ügyekre vonatkozó véleménynyilvánítási szabadság védelmét biztosító szabályok irányadóak olyan esetekben, amikor egy személyt „nácinak” vagy „neonácinak” neveznek, és a nyilatkozónak alapos oka van feltételezni, hogy az így nevezett személy – különösen politikus vagy más közéleti szereplő – szimpatizál a náci ideológiával, vagy az befolyásoló hatással van rá.
- [56] A Bíróság a Dyuldin és Kislov kontra Oroszország ügyben 2007. július 31-én hozott ítéletében (25968/02. számú kérelem) megállapította, hogy elengedhetetlenül fontos különbséget tenni a tényállítások és az értékítéletek között. A Bíróság a „helyi neofasiszta” és ehhez hasonló kifejezéseket mindig is az utóbbi kategóriába tartozónak ítélte.
- [57] A Bíróság a Gavrilovici kontra Moldova ügyben 2009. december 15-én hozott ítéletében (25464/05. számú kérelem) emlékeztetett arra, hogy korábbi ítéletei szerint a „neofasiszta” és „náci” szavakkal minősítés az e szavakhoz kapcsolódó sajátos megbélyegzésre alapítottan nem eredményez automatikusan becsületsértés miatti elítélést (Scharsach és News Verlagsgesellschaft mbH kontra Ausztria ügy). A bíróság ismételten hangsúlyozta, hogy az „idióta” és a „fasiszta” szavak mint általánosan sértő kifejezések bizonyos körülmények között elfogadható kritikai megnyilvánulásoknak minősülhetnek (Bodrožić és Vujin kontra Szerbia ügy, Oberschlick kontra Ausztria ügy és Feldek kontra Szlovákia ügy). A Bíróság a Bodrožić és Vujin kontra Szerbia ügyben és a Feldek kontra Szlovákia ügyben hozott ítéleteire hivatkozással rámutatott arra, hogy egy személy fasisztának, nácinak vagy kommunistának bélyegzése nem tekinthető a megbélyegzett személy politikai párthoz tartozására vonatkozó tényállításnak. A Bíróságnak az adott ügy sajátos körülményeit a maguk egészében kell megvizsgálnia annak érdekében, hogy megállapíthassa, hogy a panaszos ilyen kifejezések használata miatti büntetőbíróági elítélése arányos-e az elérni kívánt törvényes céllal (Bodrožić és Vujin kontra Szerbia ügy). A Bíróság végezetül emlékeztetett arra, hogy egy, a véleménynyilvánítás szabadságával élő személlyel szemben büntetőjogi szankciók alkalmazása „... csak kivételes körülmények között, különösen más alapvető jogok súlyos megsértése esetén...” tekinthető az Egyezmény 10. cikkével összhangban állónak (Cumpănă és Mazăre kontra Románia ügy).

- [58] Valamely nyilatkozat becsületsorbitásra alkalmasságának megítélése lehetséges
- az elkövető felfogása szerint,
 - a sértett felfogása szerint,
 - vagy objektív ismérv szerint.

- [59] Következtes, évszázados az ítélezési gyakorlat az objektív ismérv mellett. A becsület csorbitására való alkalmasság tehát objektív ismérv; így objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése, kifejezésként használata alkalmas-e a becsület csorbitására. Ekként nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni ezt az alkalmasságot [EBH 1999.87., BH 2001.462., BH 1994.171.III.].
- [60] A törvény tehát, bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötöten, mérten. Kétségtelen, hogy a következetes ítélezési gyakorlat szerint, illetve számára bevett formula: az objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás.
- [61] Ez a formula volt adott egyébként 1990 előtt is, azzal a – nem lényegtelen – különbséggel, hogy „az uralkodó társadalmi felfogás” volt az objektív értelmezés szempontja. Ehhez képest
- egyfelől akkor nem volt becsületsértő a korábbi volt földbirtokosra a kommunista jelző használata, mondván: annak objektív értelme az uralkodó felfogás szerint dicsérő, még ha az érintett magára nézve sértőnek is tartotta;
 - másfelől viszont ugyanezen uralkodó társadalmi felfogás mentén elítélendő volt a fasiszta nézet felrovása, az ugyanis az adott politikai rendszerben (szocializmus) sértőnek volt tekintendő [e két szakmai álláspont egyazon szakirodalmi munka 69. és 92. oldalán megfogalmazott; Dr. Kálmán György im.].
- [62] A Kúria rámutat arra, hogy
- egyrészt nyilvánvalóan különböző az – egyébként megegyező törvényi tényállások mögötti – objektív elvárás jelenlegi tartalma annak a korábbi, 1990 előtti tartalmától;
 - másrészt – értelemszerűen – az Alaptörvény támpontot ad.
- [63] Nyilvánvaló szempont, hogy egy társadalomban mi az általános felfogásnak a berendezkedési alapja. Az alapvető, lényegi különbséget az jelenti, hogy demokratikus berendezkedés közepette az általános társadalmi felfogás nem az uralmon lévő politikai nézet foglya, hanem az abban való közmegegyezés kifejezője, hogy mi az, ami nem lehet, és

mi az, ami lehetséges. Ezért nyilvánvalóan meghaladott a szocializmus viszonyai közepette érvényes gondolkodás szerinti objektív szempont továbbvitele; másként szólva az objektív szempont korábbi gondolkodás szerinti érvényének továbbvitele a meghaladott.

[64] Ezzel szorosan összefügg, hogy az Alaptörvény kifejezetten szól arról, miszerint egyaránt a diktatúra körébe tartozó a szocializmus/kommunizmus és a nemzetiszocializmus eszmerendszere [Alaptörvény Nemzeti Hitvallás; U cikk]. Mindemellett nyilvánvalóan ezt fejezi ki a nemzeti szocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadását fenyegető Btk. 333. §-a szerinti – a korábbi Btk. 269/C. §-a szerinti – törvényi tényállás is. Következésképpen az objektív – s ekként változatlan – ismerv alapjául vehető általános társadalmi elvárásként csak az lekövethető, ami

– a demokratikus berendezkedést pártolja,

– viszont elveti, ami nem ilyen.

[65] Ekként lehet kiismerhető szempontra jutni abban a kérdésben, hogy a fasiszta és a kommunista (vagy bármely más politikai felfogáshoz köthető) szó rámondása valakire miként veendő.

[66] Ehhez képest valamely sommásított, konkrétságra vissza nem vezethető leegyszerűsítés csupán értékítélet lehet, s mint ilyen, nem válhat büntetőjogi fenyegetés célpontjává.

[67] Így a jelen ügyben a „maga egy fasiszta” kijelentés sem képezi büntetendőség alapját, mivel nem tényállásszerű magatartás (függetlenül attól, hogy ki a sértett, illetve annak mekkora az elvárható tűrőképessége, avagy az értékítélet milyen szövegkörnyezetben szerepel). A lényeg, hogy ez a becsületsértés vétsége (vagy más, az emberi méltóság védelmét szolgáló bűncselekmény) tekintetében nem tényállásszerű magatartás.

[68] Rámutat a Kúria arra, hogy az eljáró bíróság – a már kifejtettekben is kitűnően – nyilvánvalóan nem helytálló indokkal választotta le, különítette el a „kommunista” kifejezést a másiktól és kezelte önállóan; függetlenül attól, hogy az arra vonatkozó végkövetkeztetése – a büntetőjogi felróhatóságból való kizárása – viszont helyes.

[69] Az eljáró elsőfokú bíróság ugyanis

[70] – egyrészt ítéletének indokolásában is kitért rá, miszerint megállapította azt, hogy a terhelt tagadásával szemben elhangzott K. A. és H. E. tekintetében a „rohadt kommunisták”, illetőleg K. A. sértettre vonatkozóan a „maga egy fasiszta” kifejezés; és az általa megállapított tényállásban is rögzítette mindkét kijelentést; azonban

[71] – másrészt kifejtette azt is, miszerint csupán a „fasisztázó” kifejezés vonatkozásában kellett a becsület csorbítására alkalmasság vizsgálatát elvégezni, „ugyanis a bíróság szerint a

kommunista kifejezés köznap használata miatt nem bír a mai felfogás szerint becsületesorbitásra alkalmassággal”, a másodfokú bíróság pedig már K. A. vonatkozásában sem foglalkozott a „rohadt kommunisták” kijelentés értékelésével.

- [72] Az eljáró bíróság indoka azonban nem alapos, és alapossá sem tehető. A két kifejezés közötti illetén különbségtétel – a már kifejtettek nyomán – nem helytálló; ugyanakkor a Kúria jelen határozatában kifejtett indokok alapján egyik vád tárgyává tett terhelti kifejezés sem tényállásszerű.
- [73] Ekként a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta, s a terheltet az ellene becsületsértés vétsége [korábbi Btk. 180. § (1) bekezdés a) pont I. fordulat] miatt emelt vád alól a Be. 6. § (3) bekezdés a) pont első fordulata alapján – mert a terhére rótt cselekmény nem büncselekmény – a Be. 331. § (1) bekezdése szerint felmentette.

(Kúria Bfv. III. 1.125/2016.)